

Asia: VN/12528/2019

Lausuntopyyntö osallisuustyöryhmän vammaispalvelulainsäädännön uudistusta koskevista ehdotuksista

Lausunnonantajan tausta

1 Lausunnonantaja on

Jokin muu taho/henkilö

Mikä

Lausunnonantaja on sekä järjestö (säätiö) että palveluntuottaja

Työryhmän ehdotukset kokonaisuutena

2. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta heitä koskevien palveluiden asiakasprosesseissa? (Raportin luku 2, s. 14-47)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Ehdotuksissa painotetaan hyvin vammaisten henkilöiden omaa osallistumista palveluiden suunnitteluun. Haasteena on kuitenkin se, miten tämä saadaan käytännössä toteutettua ja millaisella osaamisella. Tämän toteutuessa pitää kiinnittää huomiota myös viranomaisten osaamiseen tai muulla tavalla varmistaa, että vammaisen henkilön kuulemiseen ja osallistamiseen on riittävä osaamista ja ammattitaitoa.

3. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin? (s. 14-47)

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

Vammaisten henkilöiden osallisuutta omien palvelutarpeidensa arviointiin on tuettu jo aikaisemmassa lainsäädännössä. Tämä ehdotus vahvistaa tuota roolia. Käytännön toteutuksessa on kuitenkin havaittu ongelmia siinä, että palvelujen järjestäjätahon kilpailutuksissa palvelut standardoidaan kilpailutuksien vertailtavuuden mahdollistamiseksi joustamattomasti ja usein pelkästään aikaperusteisesti, esimerkiksi asumispalveluissa. Tämä on johtanut siihen, että vaikka asiakas voikin osallistua palvelutarpeen arviointiin, hänellä on vain vähän mahdollisuuksia puuttua siihen, miten yksittäinen virkamies mitoitaa tuon tarpeen osaksi palveluntuottajan kanssa tehtävää sopimusta. Pelkkä osallisuus ei siis takaa, että tarpeiden toteutuksessa mahdollisestataan riittävä ja pitkäkestoinen apu ja tuki. Yksilöllisen tuen mahdollistamiseksi tarvittaisiin enemmän mahdollisuuksia suoraan hankintaan ja joustavuuteen palveluiden hankinnassa.

1 § 1 momentin 3 kohta

- 4. Kannatatteko ehdotettua muotoilua, jonka mukaan lain tarkoituksena olisi tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista? Rauenneessa hallituksen esityksessä käytettiin termiä itsenäinen suoriutuminen itsenäisen elämän sijaan. (s. 14)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

1 § 1 momentin 4 kohta

- 5. Kannatatteko vammaisen henkilön edun lisäämistä palvelujen turvaamista koskevaan kohtaan? (s. 14)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Tämä on erittäin tärkeä lisäys, sillä palveluissa tulisi nimenomaan olla lähtökohtana henkilön etu ei pelkästään se, että jotain palvelua on myönnetty.

1 §:n perustelut

- 6. Kannatatteko 1 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 19-27)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Lisäykset vahvistavat YK-sopimuksen tavoitetta ja tätä pidämme hyvänä.

3 §:n 3 momentti

- 7. Kannatatteko lisäsehdotusta, jonka mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa hänen osallisuutensa ja osallistumisensa tukemiseksi? (s. 15)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Kommunikointikeinon lisäksi tulee huomioida ne olosuhteet, joissa henkilö osallistuu.

- 8. Kannatatteko lisäysehdotusta, jonka mukaan vammaista henkilöä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa? (s. 15)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Erytisen tärkeää on huomioida vammaisen lapsen tai nuoren oma mielipide.

3 §:n perustelut

- 9. Kannatatteko 3 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.27-32)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

4 § Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

- 10. Työryhmä ei ehdottanut palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskevaan pykälään muutosta. Oletteko samaa mieltä siitä, että muutosta ei tarvita (s. 15)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Vammaispalvelulain toteuttamisessa riittää, että palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaan täydennetään vammaisten henkilöiden oikeuksien näkökulmasta osana sosiaalihuoltolain pykälien uudistamista.

4 §:n perustelut

- 11. Kannatatteko 4 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 32-35).**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

5 § 1 momentti

- 12. Kannatatteko ehdotusta siitä, että vammaisen henkilön palveluja koskevat päätökset olisi tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi tietyin edellytyksin? (s. 16)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Erytisen tärkeää on, että henkilö voi aina tilanteiden muuttuessa saada joustavasti ja aikaisempaa kirjattua tietoa hyödyntäen muutoksia päätöksiinsä, vaikka päätös olisi voimassa toistaiseksi.

- 13. Ovatko määräaikaisen päätöksen edellytykset, joiksi ehdotetaan henkilön omaa etua, yksilöllistä tilannetta tai palvelun luonnetta, määritelty tarkoituksenmukaisesti? (s. 16)**

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Määräaikaisen päätöksen edellytykset ovat hyviä kun kuvataan selkeästi määräaikaista palvelua, kuten liikkumisohjausta tai asumisvalmennusta. Määräaikaisesti voisi ajatella saatavan myös esimerkiksi henkilökohtaista apua enemmän, kuin tavallisessa tilanteessa, esim. jos lapsi osallistuu leirille tai nuori opiskelijavaihtoon. Lisäksi määrääjäksi voitaisiin myöntää myös joitain apuvälineitä, kuten harrastuksiin liittyviä lyhytaikaiseen käyttöön tarkoitettuja apuvälineitä. Ylipäänsä sen huomioiminen, että määräaikaisesti tuen ja palvelun tarve voi kasvaa tai pienentyä.

5 § 2 momentti

- 14. Kannatatteko ehdotusta siitä, että asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta voitaisiin poiketa vain perustellusta syystä, joka olisi kirjattava päätökseen? (s.16)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Tosin jo nyt kirjaamisen tavat ovat monelle asiakkaalle epäselviä. Ehdotuksessa on korostettu sitä, että päätöksien tulisi olla selkeitä ja niiden laatimisessa tulisi varmistaa, että asiakas ymmärtää perustelut.

Laissa on edelleen kuitenkin käsitteitä, kuten valmennus ja tuki, jotka voidaan helposti sekoittaa muiden hallinnonalojen tarjoamiin tukimuotoihin. Etenkin lasten ja nuorten kohdalla tätä valmennusta ja tukea voi saada myös esim. opetushallinnon tai kuntoutukseen liittyvän toiminnan perusteella. Olisi tärkeää tuoda esiin vieläkin enemmän palveluiden yhteensovittamista ja yhteistyötä eri hallinnonalojen kesken.

5 § 3 ja 4 momentit

15. Kannatatteko vammaisen henkilön perheen ja läheisten tukemista koskevia ehdotuksia? (s. 16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

16. Kannatatteko 5 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.35-44)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

36 § Palvelutarpeen arviointi

17. Kannatatteko palvelutarpeen arviointia koskevaan pykälään tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 17)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

18. Kannatatteko 36 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.44-45)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

39 § 1 momentti

19. Kannatatteko ehdotettua lisäystä, jonka mukaan asiakassuunnitelma olisi laadittava yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa omaisen, läheisen tai muun asiakkaan edustajan kanssa? (s. 18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

39 § 2 momentti

20. Kannatatteko ehdotettua lisäystä siitä, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden tuottamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin? (s.18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Asiakkaalla tulee olla oikeus ehdottaa hänelle parhaiten sopivaa tuottamistapaa ja tätä mahdollisuutta hän voisi hyödyntää mm. henkilökohtaisen budjetoinnin avulla. Tähän sisältyy kuitenkin käytännössä riski siitä, että alueella ei välttämättä ole sellaista tuottajaa, joka pystyy huomioimaan tietyt erityistarpeet nopeasti ja yksilöllisesti.

21. Kannatatteko ehdotusta, että pykälään lisättäisiin arvio asiakkaan vahvuuksista ja voimavaroista sekä toimintakyvystä? (s.18)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

22. Kannatatteko ehdotettuja lisäyksiä asiakkaan läheisen näkemyksen huomioon ottamisesta asiakassuunnitelmaa laadittaessa? (s. 18)

Kyllä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

39 §:n perustelut

23. Kannatatteko 39 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 45-46)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

Lampinen Outi
Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö